

SOFIE DE KIMPE^aP. van Reenen, *Politiechefs*. Den Haag: Boom Criminologie, 2016, 351 p.*Panopticon*, 38 (5), 398-400
© 2017 Maklu | ISSN 0771-1409 | September 2017

^a Hoofddocent, Vakgroep Criminologie, Onderzoeksgroep Crime & Society (Cris), Vrije Universiteit Brussel
(Corresp.: sofie.de.kimpe@vub.be)

Over 'de bazen' van de politie wordt doorgaans niet veel gepubliceerd. Ondanks hun publieke aandacht is het opvallend dat deze actoren van de strafrechtsbedeling niet vaak subject zijn van onderzoek. Een verklaring moet wellicht gezocht worden in de criminologische relevantie van onderzoek naar leidinggevenden bij de politie. Inzicht verwerven in hun handelen en denken vertelt ons doorgaans weinig over het politiewerk op straat (REUSS-IANNI & REUSS-IANNI, 1983). Een korpschef of politiechef laat zich ook niet gemakkelijk onderzoeken. Hun dagelijks handelen laat weinig observatie toe en vertelt ons weinig over hun rol en functie in de politie en wat de impact ervan is op de organisatie of het beleid. Als onderzoeker ben je daardoor quasi aangewezen op het interview als primaire dataverzamelingsmethode, maar het interviewen van politieleiders is geen sinecure (REINER, 1991). Sociale wenselijkheid is hierbij een terechte bezorgdheid. Piet VAN REENEN heeft als gewezen politieman het voordeel deze 'mannen'¹ goed te kennen. De oudere generatie geïnterviewden waren zijn collega's, aan de jongere gaf hij les op de politieacademie. Zijn sterkte, het vertrouwen dat hij geniet van deze groep respondenten want hij is immers 'één van hen', is tegelijk ook zijn zwakte. Het werk komt vaak over als een pleidooi voor de moeilijke functie van de korpschef, de problemen waarmee ze worstelen, de onvoorspelbaarheid van de job, de invloed van de politiek en de interne bestuurlijke kaders (burgemeester, officier van justitie, nationale overheid) waarin ze dagelijks moeten opereren. Ik kan me ook niet van de indruk ontdoen dat ik hier en daar een 'vroeger was het allemaal beter' sfeer ervaar. Een soort politiecynisme dat verwijst naar de aloude nostalgie van het uitoefenen van een 'vak'. Dit doet echter geen afbreuk aan de lovenswaardige prestatie. Het boek neemt plaats in het schamele rijtje van onderzoeken naar korpschefs van de lokale politie (BOIN, VAN DER TORRE, & T' HART, 2003; DE KIMPE, 2006; REINER, 1991). Bovendien zijn er weinig politiemensen die hem dit al hebben voorgedaan!

De auteur vertrekt in zijn werk vanuit het boek 'Blauwe Bazen' (BOIN et al., 2003), waarbij hij stelt dat er sinds dit werk over de Nederlandse korpschefs een soort trendbreuk in het politieleiderschap heeft voorgedaan. Volgens hem benadrukken BOIN et al. (2003) te veel het

¹ Het is voor de lezer niet duidelijk hoeveel mannen en vrouwen er werden geïnterviewd of korpschef zijn bij de Nederlandse politie. Bij het schrijven van deze bespreking gebruik ik daarom hoofdzakelijk de mannelijke vorm. Indien 'hij', 'hem' of 'zijn' wordt vermeld, moet dit dus ook ook als 'zij' of 'haar' worden gelezen.

managementdenken en de sturing van de Nederlandse korpschefs. Met zijn werk wil hij uitdrukkelijk afstand nemen van de bestuurskundige invalshoek van BOIN et al. (2003). Het is hierbij overduidelijk dat de auteur geen hoge pet heeft van het dominante managementdenken waar menig korpschef zich volgens hem afgelopen decennia aan heeft onderworpen. In deze neemt hij zelfs het woord 'managementmoeheid' in de mond. In zijn werk koppelt VAN REENEN het (veiligheids)denken en sturen van de korpschefs aan een maatschappelijk-sociologische analyse van de tijd (zgn. historische kaders) en de politiek-institutionele ontwikkelingen daarbinnen. Voor mij is echter niet altijd geheel duidelijk hoe zijn theoretische kaders zich tot elkaar verhouden. Wat beïnvloedt nu wat?

Hij onderscheidt in de tijdspanne van jaren zestig tot vandaag twee '*critical junctures*' of politieke knooppunten, die volgens hem een invloed hebben uitgeoefend op de politievissie en dus het handelen van de korpschefs, m.n. de culturele revolutie van de jaren '60 en het ontstaan van populisme en de politieke verwarring na 9/11. Hij stelt dat deze knooppunten of crisissen telkens leidden tot een nieuw veiligheidsdenken. Echter, hij betreurt dat deze crisissen weinig 'echte' verandering genereerden. Hoewel politiechefs zich in die momenten vaak bezonnen en visieteksten schreven, leidden ze volgens hem weinig tot een gedeelde aanpak.

VAN REENEN maakte als gewezen politiechef deel uit van deze geschiedenis. Dit zorgt ervoor dat het boek heel sterk de tijdsgeest weergeeft waarin de Nederlandse korpschefs het beleid ontwikkelden en invulling gaven. Het historisch overzicht wordt doorspekt met gedetailleerde beschrijvingen van gebeurtenissen (historische kaders) die vorm hebben gegeven aan hun denken en sturen. Hoewel dit voor een lezer die niet zo gedetailleerd de geschiedenis van het Nederlandse politiestelsel kent een schat aan informatie bevat, wordt het boek soms wel nodeloos lang. Het bevat ook een groot aandeel '*storytelling*', voor de lezer leuk en interessant, maar niet altijd even gemakkelijk in de analyse ervan.

Naast het historisch-maatschappelijk kader besteedt VAN REENEN ook heel wat aandacht aan het politiek-institutionele kader dat volgens hem het aanbod van werk en de manier waarop daarmee wordt omgegaan bepaalt. De invloed van het bestel is groot volgens VAN REENEN. Hij benadrukt heel sterk de juridische en de politieke ondergeschiktheid van deze politiechefs. Hij verwijst hierbij naar het werk van Robert REINER (2010) die stelt dat korpschefs '*inherently political*' zijn. In deze neemt hij mijns inziens het woord 'politisering' heel sterk in de mond. Hij schrijft deze 'overheidselite' (een woord dat politiechefs niet graag horen) weinig macht en eigengereidheid in hun sturing toe. Volgens VAN REENEN zijn ze als het ware 'in gebondenheid vrij', waarmee hij verwijst naar het visiedocument 'Politie in Ontwikkeling' van 2005 waarin de raad van hoofdcommissarissen hun visie op de politiefunctie neerzetten. De toenomen centralisering vanuit Den Haag, via centrale richtlijnen en de disciplinerende ertoe geleid dat het regiobestel opging in een eenheidsmodel. Volgens VAN REENEN zijn politiechefs als het ware 'begeleid' naar deze centralisering, het voorlopige eindpunt van de besteldiscussies die Nederland afgelopen decennia jaar heeft doorstaan.

Onmiskenbaar bij VAN REENEN is zijn liefde voor het vak en de roep naar de terugkeer ervan in het bijzonder in het politieleiderschap. Hij verwijst bijna een gewezen generatie politieleiders van een onderwerping aan het managementdenken en de prestatiesturing die dit met zich mee heeft gebracht, alsook hun te grote liefde voor de media en het publieke debat. Hij hoopt dat de nieuwe generatie – en zo ziet het er volgens hem ook naar uit – terug de liefde voor het vak op de voorgrond plaatst. '*Policing*' moet meer nadruk krijgen in politieleiderschap. Tot op heden ging het te veel over '*police*'. Hij stelt zich de vraag of een politiechef al

dan niet veel meer een ‘*professional*’ moet zijn, maar wijst daarbij ook op de nood aan vrijheid en beslissingsruimte die daarmee gepaard moet gaan. Meer discretionaire bevoegdheid in het politieleiderschap, zo klinkt het.

Opmerkelijk is zijn kritiek aan het politieonderwijs, de School voor Leiderschap. Laatstgenoemde zou te veel aandacht hebben besteed aan de academisering van (strategisch) leiderschap. Hij vraagt daarom naar meer eenvormig politieleiderschap, uitgaand van samenhangigheid en een gezamenlijk project. Het is als het ware een roep naar meer injectie van politiecultuur. ‘*Politiechefs moeten weer verstand hebben van de politie, hun sporen in het politievak verdiend hebben*’ (p. 335). Terug naar de organisatie, weg van de vermaatschappelijking. Hier laat VAN REENEN zeer duidelijk zijn politieafkomst zien.

Bij het lezen van dit boek stelde ik vast hoe verschillend de korpschefs van Nederland zijn van deze in België. Uitgaand van deze institutionalistische bril waarmee het boek is geschreven, is dit ook niet raar. Het bestel en de politieke context in Nederland zijn toch wel anders dan deze in België. Het is dan ook in die zin dat het boek een plek verdient in de politiebibliotheek.

REFERENTIES

- BOIN, R. A., VAN DER TORRE, E. J., & T’HART, P. (2003). *Blauwe Bazen. Het leiderschap van korpschefs*. Zeist: Uitgeverij Kerckebosch.
- DE KIMPE, S. (2006). *Het woord is aan de korpschef. Een onderzoek naar het profiel en het discours van de Vlaamse korpschef van de lokale politie*. Brugge: Vanden Broele.
- REINER, R. (1991). *Chief Constables*. Oxford: Oxford University Press.
- REINER, R. (2010). *The politics of the police*. Oxford: Oxford University Press.
- REUSS-IANNI, E., & REUSS-IANNI, F. A. J. (1983). Street Cops and Management Cops: The Two Cultures of Policing. In M. PUNCH (Ed.), *Control in the Police organization* (pp. 251-274). Londen: The MIT Press.